

In het jaar dat ik hier nu bezig ben heb ik gemerkt dat dat meteen drie vragen oproept:

1-wat is een gebiedsintendant

2-wat is de koningsas en

3-wat doet die gebiedsintendant nou eigenlijk helemaal in die koningsas.

Toen ik in de zomer van 2010 gevraagd werd aan de slag te gaan als gebiedsintendant leverde een zoektocht via google naar die functie precies 0 hits op. De gebiedsintendant bestond nog niet. Gebiedsontwikkelaars en culturele intendanten daarentegen wel. Een gebiedsontwikkelaar houdt zich volgens wikipedia bezig met de ontwikkeling van een afgebakend gebied in al haar facetten, gericht op het op een lijn brengen van publieke, private en particuliere belangen die bestuurlijke en sectorale grenzen doorsnijden. En een culturele intendant is iemand die de artistieke leiding over een omroep, theater of festival heeft. De gebiedsintendant kun je dus zien als de artistiek leider van een afgebakend gebied in al haar facetten.

Aan de hits op google af te lezen een gloednieuwe functie. Bij laatste opgooging bleef de teller op 157 hits staan. Vrijwel allemaal direct gerelateerd met mijn positie hier. In tegenstelling tot potentiële collega's heb ik het begrip onmiddellijk omhelsd. Het paste naadloos binnen een reeks functieomschrijvingen die ik eerder bedacht om zo precies mogelijk mijn specifieke positie binnen de cultuur van de ruimtelijke ordening te omschrijven. Balancerend tussen ruimtelijke ordening, kunst, cultuur en ruimtelijk ontwerp noemde ik me achtereenvolgens Conceptmanager, Opdrachtsteller en Planmaster. In die hoedanigheden speelde ik onder andere een rol bij de zeer stroef verlopende ruimtelijke veranderingen in de Beemster nadat deze polder het predicaat Werelderfgoed had gekregen. Ik ontwierp de veranderingsprocesidentiteit en werd daarmee een verbindend element tussen verschillende disciplines en belanghebbenden die gewend waren vaker los van elkaar dan gezamenlijk te opereren. Op een gegeven moment verbond des Beemsters, zoals ik het project doopte, onder andere hydrologen, hydraulici en historici met boeren, bezwaarmakers en bestuurders. Waarmee ik als procesontwerper, reclamebureau én ruimtelijk adviseur van de situatie functioneerde. en daarmee als regisseur van het ruimtelijk veranderingsproces optrad, overigens met de grootst mogelijke onbevangenheid en het volle recht om domme vragen te stellen.

Vraag 2-Wat is de koningsas

Wat is de Koningsas zal toch een flink deel van u zich hebben afgevraagd toen u de uitnodiging voor deze dag in uw digitale brievenbus vond. Zelf had ik nog niet van de Koningsas gehoord toen ik voor deze functie werd uitgenodigd. In eerste instantie zou ik de Koningsas ook eerder in Den Haag zoeken, van paleis Noordeinde via Huis ten Bosch naar de woning van Willem Alexander en Maxima in Wassenaar bijvoorbeeld, misschien rondom Soestdijk of desnoods in Apeldoorn in de verbinding van Paleis het Loo met de stad en de Veluwe. Maar tussen Groningen en Assen?

Omdat ik begreep dat de naam Koningsas voor het eerst gebruikt werd tijdens het Keuningcongres van 1996 dacht ik in eerste instantie aan een onbedoelde of moedwillige verbastering van de naamgever van dat congres en dat het gebied eigenlijk Keuningas zou moeten heten. Het hoofdonderzoeksonderwerp van Keuning, de relaties tussen de mens en zijn woonomgeving en de wijze waarop deze mens zijn ambities met de technische mogelijkheden van de tijd binnen de beperkingen van het landschap weet te realiseren, staan immers centraal in de ontwikkeling van de Koningsas. De eerste onderzoeksopdracht die ik gaf was dan ook aan cultuurlandschapshistorica Marinke Steenhuis. Haar vroeg ik onderzoek te doen naar Keuning 2.0, de actualisatiemogelijkheden voor de methode landschap te duiden zoals Keuning die heeft ontwikkeld.

In de gesprekken die ik voerde viel mij op dat er buiten de ambtelijke en bestuurlijke wereld van de regio Groningen Assen weinig mensen waren voor wie de Koningsas een begrip was, laat staan dat ze me meer konden vertellen over de bron van die naam. Pas na een half jaar rondlopen in de Koningsas ontmoette ik de naamgever, historisch geograaf Hans Elerie. Elerie gaf 1996, in een artikel in het tijdschrift Noorderbreedte, lucht aan zijn ergernis rondom een nieuw bedrijventerrein tussen het Noord Willemskanaal en de A28 in Tynaarlo, hij ergerde zich groen en geel aan het verkwanselen van de kwaliteiten van het gebied. Met het benoemen van het nog niet eerder apart aangeduide gebied tussen Groningen en Assen speculeerde hij op een erkenning van de bijzondere kwaliteiten en een zorgvuldiger omgang daarmee. De aanleidingen voor de naam lagen niet in belangrijke veldtochten in het gebied of lang vergeten paleizen en kastelen maar in het historische feit dat Lodewijk Napoleon de stad Assen in 1809 tot zijn residentie verhief en zich voornam de stad grondig te verbouwen. En natuurlijk het hart van het gebied tussen Groningen en Assen, het kanaal dat naar Koning Willem de derde is genoemd. Zoek je het begrip koningas op dan kom je wel meteen uit bij een streekeigen kenmerk, namelijk de motorsport. Bij die motorsport is een Koningsas een staande as die via de kegeltandwielen de nokkenassen aan drijft. In dit gebied is de staande as de infrastructuurbundel tussen Groningen en Assen, die verschillende andere initiatieven in de regio van beweging kan voorzien. Dit is vrij letterlijk vertaald naar het bewegend logo wat ons deze dag begeleid.

Overigens gaf Elerie aan dat de naam Koningsas wat hem betreft ook wel weer weg kon, het had zijn werk gedaan en het gebied als bijzondere landschappelijke eenheid op de kaart gezet. Ik speelde nog met het idee een andere naam voor het gebied te bedenken maar strandde op de Groningen Assen As, de GRAS of GRAS-AS. Allemaal namen die de kwaliteiten van het gebied ook niet meteen recht wisten te doen.

Vraag 3- wat doet die gebiedsintendant nou eigenlijk helemaal in die koningsas.

Wat moet nu die artistiek leider in het gebied rond die infrastructuurbundel tussen Groningen en Assen. Allereerst eens goed gaan kijken en spreken met belanghebbenden en belangstellenden in het gebied en

zich verdiepen in al het materiaal en onderzoekswerk dat er al ligt. Om zo het krachtenveld, de actoren, de verhalen, kansen, ambities en fenomenen in kaart te brengen.

Een uiteindelijk hoofddoel van het intendantschap is om via de Koningsas het zogenaamde regiopark, de groengebieden tussen de woonkernen, beter te ontsluiten voor de stedelijke recreant. Het valt op dat die recreant zeer verwend wordt in de directe omgeving van de Koningsas. deze doorsnijdt van de Groninger markt tot en met Assen en het tt-circuit namelijk de bijzondere cultuurlandschappen van Essen, Brinken en Beekdalen. Van het nationaal landschap de Drentsche Aa, de landgoederenzone eelde Paterswolde, het Paterswoldse Meer, en de Hondsrug, een gloednieuw geopark in wording. Om deze gebieden vanuit de stedelijke kernen beter te ontsluiten wordt er gesleuteld aan nieuwe recreatieve routestructuren. Het ligt voor de hand om die heldere routes binnenkort in nieuwe Koningsas kaarten samen te gaan bundelen en ze zo te ontsnipperen. Waarbij met de combinatie met de overlappende gebiedsmarketing van Drentsche Aa en Hondsrug concurrentie zal moeten worden vermeden.

Ook stedenbouwkundige Enno Zuidema, die een voorbereidend onderzoek deed voor de Koningsas-intendant, zag de ontsluiting van de waardevolle gebieden als een belangrijke taak voor de Koningsas. Hij ontwierp een vijftal zogenaamde vestibules van oost naar west over de dominante en blokkerende infrastructuur van de Koningsas. Wanneer die gebieden worden heringericht vormen ze de ideale verbinding tussen de snelle wereld van de Koningsas en de langzame van haar omgeving. De Koningsas doorsnijdt deze waardevolle landschappen maar maakt er zelf geen deel van uit. Het is de rits die de gebieden verbindt, ontsluit én tegelijkertijd begrensd.

Maar die vestibules kunnen veel meer zijn dan een wegwijzer naar het fraaie landschap elders. In plaats van het werken aan een optimale doorstroming vanuit de Koningsas naar de omliggende recreatielandschappen kunnen op de as zelf uitstekende redenen voor oponthoud gaan ontstaan. Gekoppeld aan de vestibules kunnen juist nieuwe ontwikkelingen zorgen voor bijzondere plaatsen van bestemming.

Deze nieuwe ontwikkelingen in de Koningsas zijn geen grote woningbouwlocaties of bedrijventerreinen. In de regionale verdeling kwamen die op andere plekken terecht en worden daar, voorzover het huidige financiële klimaat dat toelaat, nu ook daar ontwikkeld. De tijd van grootschalige ontwikkelingen lijkt sowieso voorbij. De noodzakelijke financiële constructies daaronder komen steeds meer onder druk te staan maar de noodzaak om te ontwikkelen blijft. Langzaam verlaten we de megalomane planvormingstendens en gaan in kleinere stappen en ook in tijdelijke ingrepen denken en bewegen we ons van landschap en ruimte verslindende grootschalige tabula rasa ingrepen naar een bewuste inpassing van kleine projecten met aandacht en waardering voor de specifieke context... en dus hebben we in de Koningsas de tijd mee. Met deze tendens ontstaat tevens de gelegenheid om los te komen van een ruimtelijke ordening waarin de logica al lang afscheid heeft genomen van het gezond verstand. Van een

ruimtelijke ordening waarin op grote schaal gebieden onder het zand worden bedolven en van hun karakteristieken worden ontdaan om vervolgens een wellicht op de oorsprong geënte maar volstrekt bedachte identiteit toegewezen te krijgen.

De keuze om bij de planvorming rekening te houden met de kwaliteiten van het cultuurlandschap en andere cultuurhistorische fenomenen is in deze tijd onmiskenbaar een moedwillige keuze voor een beperking. Maar juist achter die beperkingen verschuilen zich bijzondere kansen. Als we de beperkingen maar niet eerst gaan oplossen om pas dan over de typische eigenheid te gaan nadenken. Juist vanuit die beperkingen ontstaan de bijzondere landschappen van de toekomst als vanzelf.

Het is ook goed nog even te vermelden wat de gebiedsintendant niet doet. Zoals u uit het eerdere heeft kunnen opmaken ben ik niet iemand die een vastgesteld ideaalbeeld van een landschap heeft. Ik ben geboeid door de veranderingen daarbinnen en de wijze waarop bestaande kwaliteiten in nieuwe gedaanten worden getransformeerd. Dat betekent dat ik niet evenals Hans Elerie in 1996 een woedeuitbarsting kreeg bij het zien van het door hem verfoeide bedrijventerrein bij Tynaarlo. Het kreeg ooit de Drentsche prijs voor de lelijkste plek maar toch zijn er inmiddels toch ook interessante andere kwaliteiten te ontdekken op vriezerbrug noord.

Zo zag ik dit tafereel van een trotse bewoner die uitbundig vierde of juist probeerde te bezweren, dat dit deel van het Noorden géén krimpregio is of wordt.

Ik was op bezoek bij de grootste chinese restaurantinrichter van Nederland die een streekeigen selectie van naar een chinese oorsprong verwijzende meubels tentoonstelt. Volgens eigen zeggen kunnen de meubels nog door de voorouders van Mao zijn gebruikt.

En ik zag er deze moedige poging om de koe, als vertrouwd element in het agrarische landschap, ook voor de recreatieve toekomst geschikt te maken.

Deze gebiedsintendant kijkt wel in de toekomst maar niet te ver weg. Zo is de regiotram wel degelijk een wenkend perspectief voor ruimtelijke planvorming van het gebied, maar ligt haar eventuele realisatie zo ver weg in de toekomst dat ik haar verder buiten beschouwing heb gelaten.

Een optimistische inslag kenmerkt deze gebiedsintendant ook. Wellicht teleurgesteld maar zeker niet kolerisch over gemiste kansen uit het verleden. Vooral gericht op nieuwe ontwikkelingen en daarmee nieuwe kansen neem ik bij voorkeur de koninklijke weg.

Met de vooronderzoeken rondom de Koningsas in de hand ben ik via bezoeken en gesprekken gaan speuren naar ruimtelijke ontwikkelingen die open stonden voor een *koningsasse* aanpak. Ik vernam van de herinrichtingen van de Meerweg en de inrichting van het transferium bij Haren die echter beide al in uitvoering zijn. Ik hoorde ook over en mogelijke herziening van de waterhuishouding in de bovenloop van

de Drentsche Aa en de plannen voor een sport en recreatiezone in het Zuiden van Assen. Beide ontwikkelingen leken nog te pril voor dit moment. Ook probeerde VOLE, de vereniging die al decennia actie voert tegen de luchthaven in Eelde, mij te interesseren in een studie naar het luchthaventerrein voor het geval de omstreden baanverlenging definitief niet door zou gaan. VOLE speculeert er op dat de luchthaven in dat geval sluit en het dan lege terrein interessante herinrichtingsmogelijkheden biedt. Dit leek me nog net iets te speculatief om daadwerkelijk op te pakken. Waar ik naar zocht waren ruimtelijke opgaven die reeds herkend en in gang gezet waren maar nog open stonden voor een ontwerp-impuls om echt agendastellend te kunnen worden. Ik streefde naar het inbrengen van ruimtelijk ontwerpers bij projecten die nog in hun opdrachtstellende fase waren. Door vroeger in het planvormingsproces ontwerpers te betrekken kunnen de ruimtelijke potenties van programma's beter zichtbaar worden gemaakt alvorens deze worden dichtgetimmerd.

Uit de gegevens die ik verzamelde doemden uiteindelijk een viertal opgaven op met de potentie om nieuwe kwaliteiten uit te dagen. Rondom deze opgaven vond ik belanghebbende partners die in een studie met ontwerpers geïnteresseerd waren en bereid waren er daar aan bij te dragen. We stelden in samenwerking met de projectpartners vier teams samen van ontwerpers, kunstenaars en deskundigen met een uiteenlopende expertise. De resultaten daarvan zijn zojuist uitvoerig aan u gepresenteerd maar ik zal ze nog even toelichten vanuit mijn perspectief van de culturele continuïteit waarvoor ik bij alle opgaven goede mogelijkheden zag.

het energielandgoed tynaarlo

Dit atelier maakte de toekomst van de energieproductie aanraakbaar. Via energie uit knollen, oplaadtransferia en spanningsvelden van olifantengras. Maar ook de inzet van lichaamsenergie. energie als streekproduct.

Haiko Meijer toonde zijn persoonlijke observatie naar de luchthaven als landgoed tevens hersteld als familieuitje. Niet als kleine grote luchthaven maar als grootse kleine dat als een vliegwiel voor de herinrichting van de omgeving kan werken.

atelier dat begon met de titel Sensorisch Landschap

Dat de gemeente Assen zich profileert als centrum voor sensortechnologie is geen toevaligheid maar direct voortgekomen uit de kwaliteiten van het Drentsche Landschap. Sensortechnologie ontwikkelde zich in het kielzog van spectaculaire telescoopprojecten als LOFAR. Deze vond weer haar weg naar Drenthe vanwege de telescoopgeschiedenis van het gebied. Toen deze ruim 50 jaar geleden moesten worden geplaatst was het Drentsche landschap nog behoorlijk open daarvoor en bood bovendien weinig licht en geluidsvervuiling. Daarmee kunnen we het fenomeen sensortechnologie dus als een streekeigen kenmerk en product beschouwen. Op welke wijze dit streekeigen fenomeen meer het gebruik en de waarneming van het landschap zou kunnen versterken en verbijzonderen heeft u onder de titel De sensibele snelweg

oftewel de strating boulevard gezien. met co2 mania spel met gratis parkeren als hoofdprijs en sterk sensorische beplanting en carpooldaten vanaf de sociale transferia.

Zuiver landgoed

Het laatste atelier speelt zich af rond het waterzuiveringsterrein in het toekomstige Havenkwartier in Assen. waar ze een nieuwe transitie en investeringsdynamiek hebben ontworpen daarmee kan de verbeterde techniek een centrale rol als openbare ruimte gaan vervullen wanneer dit gebied in de toekomst als woongebied zal worden getransformeerd.

en komen we volgens dit team uiteindelijk zelfs in een extreem excursiefähig soort balinees landschap komen te wonen.

Deze vier studies bevinden zich allemaal direct aan het Noord-Willemskanaal en rondom de door Enno Zuidema gedefinieerde vestibules. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn in staat om in de toekomst nieuwe ankerpunten langs de koningsas te vormen die in hun gelukkige menging van noodzakelijke functies, wonen, landschap en recreatie en een voorbeeldfunctie kunnen krijgen en zo te zorgen voor een goede reden voor oponthoud op de Koningsas.

De opdracht aan deze gebiedsintendant is ook om de Koningsas op de culturele kaart te zetten, om het gebied als bijzonder landschap te verankeren in de hoofden van de Koningsassers.

Een betere dooradering met recreatieve routes en de vindbaarheid daarvan kan daar behoorlijk toe bijdragen. Ook de toepassing van de Koningsas methode vanuit het streven naar culturele continuïteit rondom de actuele opgaven in het gebied rondom bijvoorbeeld energie en mobiliteit gaan het gebied meer in de schijnwerpers plaatsen. Daarnaast heb ik gespeurd naar bijzondere culturele fenomenen in het gebied en besluit ik mijn eerste jaar als gebiedsintendant van de Koningsas met een voorstel voor het evenement: EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS, waarin ruimtelijke innovaties, recreatieve routeverbeteringen én een culturele ontsluiting van de Koningsas samen komen.

Een aantal culturele fenomenen die ik in de Koningsas leerde kennen kwamen al langs. In gebruik hier het begrip fenomeen omdat het over waarnemingen gaat die zich niet per se iets van sector en discipline grenzen aantrekken, maar desalniettemin van belang kunnen zijn. Zo was ik gefascineerd te ontdekken dat zelfs de sensortechnologie een streekeigen product is en in een directe relatie staat met het beleid van de Provincie Drenthe dat de donkerte stimuleert omdat ze het zicht op de sterrenhemel inmiddels als cultuurhistorische kwaliteit beschouwd. De streekeigenheid van sensortechnologie was me als niet-Koningsas bewoner al eerder opgevallen. Zelfs bij de kleinste dorpskroeg hoeft het licht op de wc niet meer met de hand bediend te worden maar floepst het vanzelf sensorisch aan. Dat ben ik nog in geen andere streek tegengekomen. Alsof de sensorproducent ook een gunstig geprijsde verkoop aan de achterkant van de fabriek heeft. Waar een absoluut verbod op iedere technologie zou moeten worden

ingesteld is op de hei. Door hier een beleid van stralingsvrijheid te voeren wordt in ieder geval één oorspronkelijk cultuurhistorisch kenmerk van dit typisch Drentsche landschap, namelijk het isolement, weer in ere hersteld.

Hoewel veel streekproducten verre van oorspronkelijk voor de streek zijn zijn ze weer wel bijzonder streekeigen door hun vindingrijke inspelen op de naar authenticiteit hunkerende recreatieve markt. Zo komen er dagelijks meer authentieke streekproducten bij als de chocolade heideschaapjes en de fascinerend wringende tot zitbank omgebouwde koeien die ik eerder liet zien. Overigens *made in china* begreep ik van de eigenaar.

De kunstenaar Lambert Kamps, waarmee ik een aantal verkenningsboottochten ondernam in zijn tot boot omgebouwde Liverpoolse taxi, kwam in het kader van deze nieuwe streekeigenheid met een mooi voorstel. Vanuit de overtuiging dat cultuurhistorie veel sterker is wanneer het ook nú een betekenis heeft, bedacht hij een opblaasbaar hunebed. Waarmee hij een perfect bruikbaar zit-lig-en speelobject voor het gerecreatieerde cultuurlandschap maakte. Typisch Koningsas zou ik zeggen, in een actuele behoefte voorzien vanuit een sterk historisch bewustzijn. Het hunebed reist vandaag met ons mee over de Koningsas.

Bewoners van een streek die daar ook trots op zijn hebben vaak afbeeldingen van de sterkste kenmerken van de streek in hun huis hangen. Mijn moeder pleegde ooit een stevige aanslag op haar ogen door de volledige grote kerk van breda in zeer fijnmazig borduurwerk te maken. In Utrecht zag ik de Dom en in Groningen de Martinatoren in sommige huizen hangen.

In het ten noordwesten van de stad groningen gelegen Middag Humsterland zag ik tot mijn verbazing in meerdere huizen geen borduurwerk maar de hoogtekaart van de streek hangen. Daar was men trots op de subtiele hoogteverschillen die zo typerend zijn voor dit cultuurlandschap.

Voor de Koningsas combineer ik deze twee fenomenen. Ook hier is het hoogteverschil sterk bepalend geweest voor de occupatiegeschiedenis van de streek. Een echte Koningsasser is hier trots op, tenminste wanneer hij of zij er weet van heeft.

Vanavond reik ik de eerste twee Koningsas borduurpatronen uit aan vertegenwoordigers van de stuurgroep en het kwaliteitsteam van de regio groningen assen.

Het laatste culturele fenomeen tenslotte trof ik hier aan rondom de Luchthaven Groningen Eelde en haar plannen de landingsbaan te verlengen. De protestgroep VOLE die hiertegen ontstond voert al decennia fanatiek actie en heeft die baanverlenging tot op heden weten te blokkeren. De inzet, het inzicht en de inspanning waarmee deze groep opereert om hun woonomgeving zo mogelijk te vrijwaren van vliegtuiggeluiden getuigt van een groot ruimtelijke ordeningstechnisch en strategisch inzicht. Niet verwonderlijk, de groep bestaat voor een groot gedeelte uit gepensioneerde academici, managers en

directeuren die uit de stad in het groen zijn getrokken en de gewenste waarden daarvan nu met hand en tand verdedigen. Het lijkt soms wel of het vooral om voormalige top-downers gaat die bottom-uppers zijn geworden. De strijd zoals die zich rond de luchthaven heeft afgespeeld kan gezien worden als een toekomstmodel voor de ruimtelijke ordening in Nederland en verdient het om nader bestudeerd te worden. Wellicht biedt ook deze situatie openingen voor cultuurhistorische organisatietradities zoals de Marke en de informele historische plaatsen van overleg tussen niet gelijkgezinden zoals de Brink.

Op welke manier kunnen deze culturele fenomenen, nieuwe initiatieven en onderzoeksresultaten nu goed samen gaan komen, en vooral waar kunnen ze het beste landen. Één plek springt dan direct in het oog. Een plek die de verbinding tussen Groningen en Assen al sinds 150 jaar maakt en op een buitengewoon kalme en harmonieuze manier alle waardevolle landschappen doorsnijdt.

Mijn oog viel meteen op het Noord Willemskanaal, infrastructuur én landschap tegelijkertijd. In tegenstelling tot de druk bereiden Groningerstraat en A28 die strikt omgeven zijn door veel regels en zich vooral aandient als dynamische plek waarvanuit je het landschap waarneemt, en de Spoorlijn waarvoor hetzelfde geldt. Het kanaal was ooit een levendige verbindingsweg maar is inmiddels een zowel boven als onder de waterspiegel zo goed als uitgestorven bak met water. Één beurtschipper vaart er twee keer in de week over heen en komt dan enkel in de zomer een enkele recreatieboot tegen. Vanuit Groningen wordt er een stukje op geroeid maar voor de visser is het er goed toeven. Dit kanaal is een slapende prinses die er op wacht wakkergekust te worden.

Ook de kritische ruimtelijke ordeningsdenkers Bram Esser en Rik Herngreen, die ik vroeg om de Koningsas te bereizen, zagen de potentie van het kanaal. Dit najaar maakte ik met Lambert Kamps verkenningsstochten en nodigden we de Berlijnse theatergroep Urban Lies uit een theatrale excursie voor ons samen te stellen. Zij begrepen het fictieve karakter van de Koningsas en wisten dat op enkele momenten goed te aarden.

Over de geschiedenis van het kanaal hoort u zometeen nog meer van Rik Herngreen. Hij schetst op smakelijke wijze hoe de logica het won van het gezond verstand en het kanaal in de jaren 70 nog werd verbreed, verhard en daarmee nagenoeg alle bebouwing en fraaie oevers verdwenen. Ook toen al was bekend dat het schip het zou verliezen van de vrachtwagen, zelfs als je van het kanaal een superdeluxe scheepssnelweg zou maken. Langzaam begint het kanaal uit deze vergissing te ontwaken. Zo staat de gemeente Assen op het punt om het kanaal weer dwars door de stad te verbinden met de Vaart. Maar om het kanaal echt te genieten is toch wat doorzettingsvermogen nodig. Op de ruim 25 kilometer van centrum Assen naar het Groninger Museum ontmoet je maar liefst 20 obstakels in de vorm van bruggen en sluisen. Zonder voorbereiding, telefoonnummers en wachttijden blijken die obstakels zelfs voor het kleinste bootje onneembaar.

Hoewel het kanaal tamelijk breed door het landschap snijdt is het vanaf de A28 nauwelijks waar te nemen. Tot het voorjaar komt en een enkele boot zich er op waagt. Dan glijden plotseling achterin de door de

houtwallen gevormde kamers in het landschap boten door het weiland en wordt vanaf de A28 het kanaal een vitrine voor de scheepvaart. Deze kwaliteit kan tijdens EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS stralen tijdens het eerste wereldcongres voor woonboten of een treffen van scheepszelfbouwers. Schepen meren graag af aan het Noord Willemskanaal in die zomer, er zijn geen kosten en veel activiteiten. De programmering wordt in samenwerking met de vele partijen rondom het kanaal opgezet. Er zijn zwemwedstrijden met kluunen om de sluis en roeiwedstrijden met wachten vóór de sluis. Er wordt gevestigd, gekanoot en met op afstand bestuurbare miniatuurraceboten gestreden. Albert Heijn komt met een varende winkelboot voor alle schepen, roeiers en waterfietsers en het Shellstation aan de A28 volgt Bram Essers advies op en legt een plank over de sloot om aan het kanaal ijsjes te kunnen verkopen. Op verschillende locaties langs het kanaal worden Shakespeares Koningsdrama's opgevoerd. En op advies van Rik Hengreen worden de sluisen bij Vries aan één kant opengezet zodat het kanaal deels leegloopt en de omwonenden voor eens over de bodem van het kanaal kunnen lopen.

Begin en eindpunt zijn van EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS de stationsomgeving van Groningen en Assen en de iconische musea daar vlakbij. Hier kunnen de bezoekers van de auto of het openbaar vervoer overstappen op speciale witte waterfietsen waarmee ze het kanaal gedurende meerdere dagen kunnen bereizen. Langs de oevers zijn kampeermogelijkheden ingericht. De rode draad door EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS wordt gevormd door de speciale programma's op de vijf plaatsen langs het kanaal die we vestibules zijn gaan noemen. Door de bouw van bijzondere paviljoens ontstaan hier pleisterplaatsen waar de witte waterfietsen kunnen aanleggen. Ieder paviljoen bevat een beleefbare installatie die geënt is op de toekomstige veranderingen van het landschap op die plek.

- In Assen zou het veldstation MIR van kunstenaar Alphons ter Avest neer kunnen strijken. Ingericht met een experimenteel laboratorium rondom de fascinerende wereld van de waterzuivering. Waarmee de technieken achter de herinrichtingsplannen ervaarbaar worden gemaakt.

- Bij de kruising van het kanaal met de A28 hebben we een paviljoen van Frank Havermans geprojecteerd waarvanuit sensorische ervaringen kunnen worden opgedaan. en er contact kan worden gelegd met de sensibele snelweg.

- Bij Vries photoshopten we een paviljoen van Observatorium waarrondomheen de eerste contouren van het energielandgoed al zichtbaar zijn. Hier kunnen de bezoekers knollen uit het veld krijgen om hun mobiele telefoon op te laden.

- In de Punt landde een uitzichttoren annex paviljoen van ONIX dat zicht biedt op zowel de omliggende landgoederen alsook het heringerichte luchthaventerrein waar die zomer de eerste bescheiden vliegshow voor stille vliegtuigen met motoren op biobrandstof wordt georganiseerd.

- En bij het Transferium Haren wordt ter nagedachtenis van de vorig jaar overleden kunstenaar Krijn Giezen een amfibische werkplaats ingericht. Tien jaar geleden ontwikkelde Giezen namelijk het ideale no-nonsense amfibische vaarttuig door een standaardcamper op twee drijvers te plaatsen. Een ultiem icoon voor het gezond verstand. In het verlengde hiervan worden kunstenaars uitgenodigd aan nieuwe vaartuigen te werken of ze hier af te meren als vertrekpunt voor vaartochten.

EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS biedt talloze aanknopingspunten voor samenwerkingen met partners en projecten langs het kanaal en culturele instellingen in de steden. Het biedt een overzichtelijke reeks aan aantrekkelijke ervaringen die zowel vanuit de kunst en cultuur als het denken over de toekomst van onze gebouwde omgeving gestalte krijgen. In plaats van mensen door het gebied te sluizen biedt EEN ZOMER AAN DE KONINGSAS aanleidingen om het gebied te gebruiken. Door gebruik ontstaan verhalen en betekenissen en begint het gebied in de hoofden van de mensen te leven.

Wanneer we er dan ook nog in slagen om de tegen die tijd vers gekroonde koning Willem de Vierde een vrolijke intocht in het Noorden over het kanaal aan te bieden, dan zal de gekunsteldheid van de naam en haar fictieve karakter snel vergeten zijn en zal niemand zich nog afvragen waarom dit gebied eigenlijk de Koningsas wordt genoemd.